

Geluk

Het geluksgevoel wordt geproduceerd door zogenaamde endorfines, op morfine gelijkende stoffen. Deze veroorzaken ook 'het houden van' gevoel. Geluk wordt veroorzaakt door endorfine stoffen in je lichaam, het is het product van chemische lichaamsprocessen. (Wikipedia).

Vandaag is het 1 november. Voor de rooms-katholieken is deze dag sinds de 9^e eeuw de dag waarop alle heiligen van de RK-kerk worden herdacht. Protestanten doen niet aan heiligen, dus hen zegt deze datum vaak niet zoveel.

In de bijbel staan overigens genoeg aansporingen om heiligen wel te gedenken. Bijvoorbeeld in de brief aan de Hebreëën: “gedenk uw gidsen op de weg van het geloof, die het woord van God tot u gesproken hebben, en volgt, met inachtneming van hun leven en werken, hun geloof na.

Tot in onze tijd worden er met enige regelmaat mensen door de Paus heilig verklaard. Daaraan vooraf gaat een heiligverklaring. Op 18 oktober nog gold dit voor pater Damiaan, voorheen Jozef De Veuster. Deze missionaris werkte op de Hawai-eilanden onder leprapatiënten. Hij zette zijn eigen gezondheid op het spel door te leven met de leprapatiënten en hen bv ook aan te raken. Nadat hij zelf besmet was geraakt, is hij op 49-jarige leeftijd overleden. Barbara en Marcel kunnen jullie over deze man veel meer vertellen.

Gemeente van de Heer, vandaag hier bij elkaar,

Vandaag is het dus Allerheiligen. We zouden straks onder de koffie eens moeten uitwisselen welke verschillende associaties jullie hebben bij heiligen en waar alle allergieën tegen of juist fervente steun voor heiligenverering vandaan komt. Dan kan ik het hier tenminste verder laten rusten. Het is per slot van rekening een oecumenische dienst! Volgens de traditie wordt op 1 november, de zondag van Allerheiligen, o.a. voor gelezen uit Mattheus 5, wat we ook zojuist hebben gedaan. Er ligt een kennelijk verband tussen Allerheiligen en de passage uit Mattheus. .”

De rest van mijn verhaal is er niet op gericht om uit te pluizen hoe we zelf ooit ook die status van heilige zouden kunnen bereiken. Althans...niet in de zin . Maar we kunnen er niet omheen dat we, als we de woorden van Jezus volgens Mattheus serieus willen nemen, we misschien wel iets zouden moeten veranderen in onze manier van doen en kijken.

Vroeger heetten deze woorden bij Mattheus *de zaligsprekingen*. Maar aangezien het Griekse woordje makarios tegenwoordig liever vertaald wordt met 'gelukkig', zijn het nu: gelukkig-verklaringen.

Jezus somt een aantal groepen van mensen op, die volgens hem gelukkig zijn. (Niet: ooit zullen worden, of zich gelukkig zouden moeten voelen, maar: zijn). Waarom somt Jezus nu juist deze eigenschappen op? Of zijn het geen eigenschappen, maar na te streven deugden? Welk beeld wordt hier nu geschetst van mensen die bij het Rijk van God horen? Een stel softies, gebogen, nederig, zachtaardig, barmhartig... Kunnen we, durven we, willen we ons hierin herkennen?

In de loop van de geschiedenis zijn er natuurlijk talloze interpretaties gegeven van deze woorden, verschillend per gehoor en per situatie waarbinnen de verkondiging plaatsvond.

Diverse exegeten lezen in Jezus' woorden een ethische oproep: als christen hoor je zelf nederig van hart of geest te zijn, zachtmoedig, dorst en honger te hebben naar gerechtigheid, barmhartig te zijn, zuiver van hart, vreedstichter zijn, vervolgd worden vanwege gerechtigheid

Anderen leggen uit dat Jezus aan alle mensen die het in dit leven niet goed gaat, in elk geval belooft dat er een tijd komt waarin het juist wel goed met ze zal gaan: in de hemel nl.

Veel uitleggers zeggen dat Jezus in zijn woorden heel letterlijk de armen en onderdrukten bedoelt, en dat Jezus hier een politieke oproep doet om hen niet buiten te sluiten. Een en al maatschappijkritiek dus, waarbij alle waarden worden omgedraaid. Gezien de rest van Jezus' woorden en daden, zou dit prima kunnen..

Hoe je het ook wendt of keert, Jezus' woorden zijn op zijn minst tegendraads. Ze zijn kennelijk ook polemisch bedoeld: beste mensen, voor wie het Koninkrijk der Hemelen

bestemd is, staat minder vanzelfsprekend vast dan je zou denken. Hij zegt dit alles tegen zijn leerlingen, maar ook tegen andere hoorders.

Hoezo heeft Jezus het toch over dat koninkrijk der hemelen? Eerst even ter verheldering: vrome joden spreken, ook vandaag, nooit de naam van God uit. In plaats van koninkrijk van God sprak men dus uit eerbied over Koninkrijk der hemelen. Het verwarrende is, dat je in onze tijd bij hemel tamelijk snel denkt aan iets heel ver weg, na dit leven, buiten ons eigen bestaan en dus behoorlijk ongrijpbaar. (Als we het straks bij de koffie over heiligen hebben, kunnen we de hemel er wel bij nemen: wat is dat? Waar is die? En wanneer en voor wie...) Jezus spreekt dus over het Koninkrijk van God. In het hele evangelie is dat een terugkerend thema: in dat rijk van God, waar God dus koning is, gaan de dingen werkelijk totaal anders dan in onze wereld. Steeds verkondigt Jezus dat dat rijk van God doorbreekt, dat het al begonnen is, dat we er bij kunnen horen als we willen. Het is niet iets dat alleen ooit, in een verre toekomst, misschien bereikbaar is: het is al begonnen. Maar ook Jezus had dat niet zelf bedacht. Hij baseert zich volledig op zijn traditie, waarin hij is opgevoed en gevormd. Als rechtgeaarde Jood kende hij zijn geschriften: (de wet en de profeten zoals we altijd in een mond zeggen:) de joodse geschriften, de wetten van Mozes, de woorden van de profeten.

In die eeuwenoude woorden staat een zaak steeds centraal: de belofte van God aan zijn volk dat ze in vrede en gerechtigheid mogen leven, met God als hun koning. God heeft daarvoor met Mozes op de berg Sinai in de woestijn een verbond gesloten en God heeft dat steeds bekrachtigd. Ook al hielden de mensen zich niet aan Gods leefregels, Gods liefde en trouw houden stand, God blijft zijn volk zegenen. Wij mogen God houden aan zijn belofte van een rijk van recht en gerechtigheid. De psalmen staan en bol van, profeten schetsen er beelden van. In dat geloof staat Jezus.

Met name Mattheus plaatst zijn hele evangelie steeds ook in dat licht: Jezus staat in de joodse verbondstraditie en citeert of verwijst heel vaak naar woorden uit de wet, de psalmen of uit de profetenboeken. Alles in Mattheus 'evangelie is er op gericht om te laten zien dat Jezus de vervulling is van die wet naar haar ware betekenis en van de profetenwoorden: Israels hele geschiedenis, met al haar hoop en verwachting,

gaat in vervulling door Jezus. Hij is de redder, de Messias naar wie al eeuwen wordt uitgekeken.

Het is dan ook niet voor niets dat Mattheus schrijft dat Jezus de berg op gaat. De parallel met Mozes die op een andere berg de woorden van God ontving, is evident. Hier spreekt de God van het verbond, in een andere tijd, met dezelfde intentie. Ook de woorden die Jezus daarna spreekt, zijn niet origineel. Stuk voor stuk dragen ze verwijzingen in zich naar Psalmen en woorden van Jesaja. Maar Jezus maakt wel duidelijk dat zijn interpretatie van die woorden anders is dan wat de joodse traditie er in zijn tijd kennelijk van gemaakt had. Volgens de rabbijnse leer (en Jezus was ook een rabbi) waren er 613 geboden, aangevuld met de werken der gerechtigheid: aalmoezen geven, bidden en vasten. Je leven als gelovige moest worden beheerst door een nauwgezet opvolgen van die geboden. Een ware gelovige doet dat alles met vreugde. Maar de vertegenwoordigers van de joodse wet gingen functioneren als opzichters, als rechters, beoordelaars van het geloof van anderen.

Gerechtigheid doen is de boodschap. Maar het verandert o zo snel in zelfrechtvaardiging en schijnheiligheid. En laten we niet te simpel zijn door zulk gedrag alleen aan anderen toe te schrijven.

En daar gaan Jezus' woorden over. Het wezen van de wet en de profeten draait om liefde, om trouw, vertrouwen op Gods gerechtigheid. Voor alle mensen die blijven vertrouwen op de woorden van Gd, op het verbond, op zijn trouw, voor hen is dat Koninkrijk bestemd. Dat is Jezus interpretatie van de wet en de profeten.

Als je zo die geluksverklaringen leest, wordt het wel wat helderder, hoop ik. Steeds met de psalmen, met Jesaja in ons achterhoofd. Daarin gaat het elke keer weer om Gods belofte, om zijn trouw, zijn troost, zijn recht

Nederigen van hart, (armen van geest vertaalden ze vroeger)...dat verwijst naar woorden van Jesaja, waar aan de armen het goede nieuws wordt verkondigd. Daar zijn de armen degenen die slecht zijn behandeld, veroordeeld tot machteloosheid en armoede. Tijdens de ballingschap gold dat ongeveer voor het hele volk: het drukt uit het besef van afhankelijkheid van de gelovige die allen van God bevrijding verwacht. De treurende bij Jesaja waren degenen die treurden over ellende en verdrukking,

verlies van hun land, een plek om te wonen. Zij snakten dan ook naar gerechtigheid, vanwege alle onrecht die hen was aangedaan. Alle woorden wijzen dus op het aanbreken van de gerechtigheid van God.

In Jezus' tijd werd neergekeken op mensen die zich niet steeds netjes hielden aan al die geboden, vaak ook doordat ze die niet allemaal kenden waarschijnlijk. Armen, zwakken machtelozen kregen dan ook te horen dat de belofte van God voor hen niet zou tellen. Uitsluiting, veroordeling, liefdeloosheid....alleen iets van toen? Jezus vertelt hen het goede nieuws: Gods koningschap IS gekomen en behoort aan jullie. De heerschappij van Gods liefde en gerechtigheid is begonnen. Wie in onze tijd kan dat merken?

In de volgende woorden van Jezus gaat het meer om de houding van de gelovigen zelf: wie zijn of haar heil verwacht van Gods barmhartigheid, liefde en trouw, leeft zelf ook zo. En de vrede, sjaloom zal heersen waar God het voor het zeggen heeft: een vreedzaam leven voor ieder, zonder conflict, machtsstrijd, verdrukking, onrecht. Alleen de mensen zelf moeten die onderhouden, door als vredestichters te leven. Wij lezen Jezus' woorden nu. Wie in onze tijd maakt dat waar? Wanneer sluiten wij niet anderen buiten? Wanneer vinden wij niet dat we ergens meer of vanzelfsprekend recht op hebben? Durven wij ons over te geven in vertrouwen op Gods belofte van trouw, troost, liefde en recht?

In een tijd die nog niet zo heel ver achter ons ligt, werd vaak tegen de mensen gezegd: "Het lijden hier moet je niet tellen. Je loon krijg je straks wel in de hemel." Dit is nu precies helemaal niet zoals de geluksaankondigingen zijn bedoeld. Ze zijn niet bedoeld als een doekje voor het bloeden, als zoethoudertje om het leed van mensen niet serieus te nemen. Loon in de hemel betekent dat er een andere wereld is, waar andere wetten gelden dan in een aardse wereld. Dat is de wereld waar mensen zich inzetten om de aarde leefbaar te maken voor iedereen. De geluksaankondigingen zijn de wetten die gelden in het Rijk van Gods

Ik denk niet dat wij op zoek zijn naar een verzekering van een plekje in de hemel, ooit. Ik denk dat we, zoals we hier bij elkaar zijn, oprecht proberen om dat rijk van God van vrede en recht ook echt gestalte te laten krijgen. Zachtmoedigheid, barmhartigheid, zuiverheid, uit zijn op vrede...hadden we er soms maar wat meer

van. Volgens Jezus begint dat met ons eigen verlangen om er bij te willen horen en het verlangen te herkennen bij anderen: heiligen zullen we wel niet worden (de meesten van ons, zeg ik maar voorzichtig).

Wees gezegend, niet uitsluitend omdat je arm, verdrietig of wat dan ook zou zijn. Nee, je mag je gezegend weten door je inzet voor het Rijk Gods, ook al doen de mensen om je heen je anders geloven. Je mag je gezegend weten als je volgeling van Jezus wilt zijn. Als je afhankelijk durft te zijn van een God die uit is op liefde, vrede recht, zachtmoedigheid, troost, barmhartigheid. Als je in het spoor van Jezus van Nazaret durft te gaan.

Amen